

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση C-677/20

Industriegewerkschaft Metall (IG Metall)
και
ver.di – Vereinte Dienstleistungsgewerkschaft
κατά
SAP SE
και
SE-Betriebsrat der SAP SE

(αίτηση του Bundesarbeitsgericht για την έκδοση προδικαστικής απόφασης)

Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 18ης Οκτωβρίου 2022

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινωνική πολιτική – Ευρωπαϊκή εταιρία – Οδηγία 2001/86/EK – Ρόλος των εργαζομένων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της ευρωπαϊκής εταιρίας – Άρθρο 4, παράγραφος 4 – Ευρωπαϊκή εταιρία συσταθείσα μέσω μετατροπής – Περιεχόμενο της υπό διαπραγμάτευση συμφωνίας – Εκλογή εκπροσώπων των εργαζομένων ως μελών του εποπτικού συμβουλίου – Διαδικασία εκλογής με χωριστή ψηφοφορία για τους εκπροσώπους των συνδικαλιστικών οργανώσεων»

1. Προδικαστικά ερωτήματα – Αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου – Εκτίμηση της αναγκαιότητας και της λυσιτέλειας των υποβληθέντων ερωτημάτων – Ερώτημα που αφορά την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης – Υποχρέωση του Δικαστηρίου να εκτιμήσει λόγους ακυρότητας προβαλλόμενους από έναν εκ των διαδίκων της κύριας δίκης τους οποίους δεν αναφέρει το αιτούν δικαστήριο – Δεν υφίσταται (Άρθρο 267 ΣΛΕΕ)

(βλ. σκέψεις 26, 28)

2. Κοινωνική πολιτική – Ευρωπαϊκή εταιρία – Ρόλος των εργαζομένων – Ευρωπαϊκή εταιρία συσταθείσα μέσω μετατροπής – Συμφωνία σχετικά με τις ρυθμίσεις για τον ρόλο των εργαζομένων – Υποχρέωση να προβλέπεται τουλάχιστον το ίδιο επίπεδο, για όλα τα στοιχεία του ρόλου των εργαζομένων, με το υφιστάμενο στην υπό μετατροπή εταιρία – Περιεχόμενο – Εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει, για την υπό μετατροπή εταιρία, χωριστή ψηφοφορία σε σχέση με τους υποψηφίους που προτείνονται από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις κατά την εκλογή εκπροσώπων των εργαζομένων στο εποπτικό συμβούλιο – Υποχρέωση διατήρησης μιας τέτοιας ψηφοφορίας στην μετατραπέυσα ευρωπαϊκή εταιρία – Τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης (Οδηγία 2001/86 του Συμβουλίου, αιτιολογικές σκέψεις 3, 5 και 18 και άρθρα 2, στοιχείο ια', και 4 § 4)

(βλ. σκέψεις 38-40, 43, 45, 46, 48-50 και διατακτ.)

Σύνοψη

Πριν μετατραπεί σε ευρωπαϊκή εταιρία (SE) το 2014, η SAP, ανώνυμη εταιρία γερμανικού δικαίου, διέθετε εποπτικό συμβούλιο αποτελούμενο, σύμφωνα με το γερμανικό δίκαιο¹, από εκπροσώπους των μετόχων και των εργαζομένων. Μεταξύ των τελευταίων, οι εκπρόσωποι που είχαν προταθεί από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις είχαν εκλεγεί με ψηφοφορία χωριστή από την προβλεπόμενη για την εκλογή των λοιπών μελών του εποπτικού συμβουλίου που εκπροσωπούσαν τους εργαζομένους². Η συμφωνία σχετικά με τις ρυθμίσεις για τον ρόλο των εργαζομένων εντός της SAP που μετατράπηκε σε SE προβλέπει διαφορετικούς κανόνες όταν συγκροτείται εποπτικό συμβούλιο με μειωμένη σύνθεση. Στην περίπτωση αυτή, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις μπορούν να προτείνουν υποψηφίους για ορισμένο αριθμό των θέσεων των εκπροσώπων των εργαζομένων που αναλογούν στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και εκλέγονται από τους εργαζομένους που απασχολούνται στη Γερμανία, αλλά χωρίς να προβλέπεται ψηφοφορία χωριστή για την εκλογή των υποψηφίων αυτών.

Δύο συνδικαλιστικές οργανώσεις, η Industriegewerkschaft Metall (IG Metall) και η ver.di – Vereinte Dienstleistungsgewerkschaft, προσέφυγαν στα δικαστήρια υποστηρίζοντας ότι η εν λόγω μη πρόβλεψη χωριστής ψηφοφορίας είναι παράνομη. Επιληφθέν αιτήσεως αναιρέσεως ασκηθείσας από τις ανωτέρω οργανώσεις, το Bundesarbeitsgericht (Ομοσπονδιακό Δικαστήριο Εργατικών Διαφορών, Γερμανία) αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία της οδηγίας 2001/86³. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η επίμαχη συμφωνία δεν τηρεί τις απαιτήσεις του γερμανικού δικαίου⁴. Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται μήπως το άρθρο 4, παράγραφος 4, της οδηγίας 2001/86⁵ προβλέπει χαμηλότερο επίπεδο προστασίας, σύμφωνα με το οποίο οφείλει να ερμηνεύσει το εθνικό δίκαιο.

Το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου αποφαινεται ότι η κατά την τελευταία αυτή διάταξη συμφωνία σχετικά με τις ρυθμίσεις για τον ρόλο των εργαζομένων η οποία έχει εφαρμογή σε SE δημιουργούμενη μέσω μετατροπής πρέπει να προβλέπει χωριστή ψηφοφορία για την εκλογή, ως εκπροσώπων των εργαζομένων στο εποπτικό συμβούλιο της SE, ορισμένου αριθμού υποψηφίων προτεινόμενων από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, εφόσον το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο επιβάλλει τέτοια χωριστή ψηφοφορία όσον αφορά τη σύνθεση του εποπτικού συμβουλίου της εταιρίας που πρόκειται να μετατραπεί σε SE. Κατά την ψηφοφορία αυτή πρέπει να διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση τόσο μεταξύ των εργαζομένων της εν λόγω SE, των θυγατρικών και των εγκαταστάσεων της όσο και μεταξύ των συνδικαλιστικών οργανώσεων που εκπροσωπούνται σε αυτές.

¹ Άρθρο 7 του Gesetz über die Mitbestimmung der Arbeitnehmer (νόμου περί συμμετοχής των εργαζομένων), της 4ης Μαΐου 1976 (BGBl. 1976 I, σ. 1153), όπως έχει τροποποιηθεί με τον νόμο της 24ης Απριλίου 2015 (BGBl. 2015 I, σ. 642) (στο εξής: MitbestG).

² Δυνάμει του άρθρου 16, παράγραφος 1, του MitbestG, οι εκπρόσωποι των συνδικαλιστικών οργανώσεων στο εποπτικό συμβούλιο εκλέγονται από τους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους με μυστική ψηφοφορία και τηρουμένων των αρχών του αναλογικού εκλογικού συστήματος.

³ Οδηγία 2001/86/EK του Συμβουλίου, της 8ης Οκτωβρίου 2001, για τη συμπλήρωση του καταστατικού της ευρωπαϊκής εταιρίας όσον αφορά το ρόλο των εργαζομένων (EE 2001, L 294, σ. 22).

⁴ Πρόκειται, μεταξύ άλλων, για το άρθρο 21, παράγραφος 6, του Gesetz über die Beteiligung der Arbeitnehmer in einer Europäischen Gesellschaft (νόμου σχετικά με τον ρόλο των εργαζομένων σε ευρωπαϊκή εταιρία), της 22ας Δεκεμβρίου 2004 (BGBl. 2004 I, σ. 3675, 3686), όπως ίσχυε από 1ης Μαρτίου 2020, δυνάμει του οποίου, στην περίπτωση SE που έχει συσταθεί μέσω μετατροπής, η συμφωνία περί της συμμετοχής πρέπει να προβλέπει τουλάχιστον το ίδιο επίπεδο, για όλα τα στοιχεία του ρόλου των εργαζομένων, με εκείνο που υπήρχε στην εταιρία η οποία θα μετατραπεί σε SE.

⁵ Το άρθρο 4, παράγραφος 4, της οδηγίας 2001/86, το οποίο αφορά το περιεχόμενο της συμφωνίας σχετικά με τις ρυθμίσεις για τον ρόλο των εργαζομένων στην SE, ορίζει ότι, στην περίπτωση SE που έχει δημιουργηθεί μέσω μετατροπής, η συμφωνία για τον ρόλο των εργαζομένων πρέπει να προβλέπει τουλάχιστον το ίδιο επίπεδο, για όλα τα στοιχεία του ρόλου των εργαζομένων, με εκείνο που υπήρχε στην εταιρία η οποία θα μετατραπεί σε SE.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Στην υπόθεση αυτή, το Δικαστήριο αρχίζει με τη γραμματική ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 4, της οδηγίας 2001/86 και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, όσον αφορά τον ορισμό των εκπροσώπων των εργαζομένων και την έκταση του ρόλου τους που πρέπει να διατηρηθεί, ο νομοθέτης της Ένωσης παρέπεμψε στην εθνική νομοθεσία και/ή στην εθνική πρακτική του κράτους μέλους της έδρας της εταιρίας η οποία πρόκειται να μετατραπεί σε SE.

Επομένως, σε σχέση ειδικότερα με τη συμμετοχή των εκπροσώπων των εργαζομένων, τόσο για τον καθορισμό των προσώπων που είναι εξουσιοδοτημένα να εκπροσωπούν τους εργαζομένους όσο και για τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών στοιχείων της συμμετοχής που παρέχουν στους εν λόγω εκπροσώπους τη δυνατότητα να ασκούν επιρροή στις αποφάσεις που λαμβάνονται εντός της επιχείρησης, είναι αναγκαία η αναγωγή στις σχετικές εκτιμήσεις του εθνικού νομοθέτη καθώς και στην οικεία εθνική πρακτική.

Κατά συνέπεια, αν ένα διαδικαστικό στοιχείο που θεσπίζεται από την εθνική νομοθεσία, όπως η ειδική ψηφοφορία για την εκλογή των εκπροσώπων που προτείνονται από συνδικαλιστικές οργανώσεις, συνιστά χαρακτηριστικό στοιχείο του εθνικού συστήματος συμμετοχής των εκπροσώπων των εργαζομένων και έχει επιτακτικό χαρακτήρα, το διαδικαστικό αυτό στοιχείο πρέπει να ληφθεί υπόψη για τους σκοπούς της συμφωνίας για τον ρόλο των εργαζομένων στην οποία αναφέρεται το άρθρο 4, παράγραφος 4, της οδηγίας 2001/86.

Κατά το Δικαστήριο, το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η διάταξη αυτή επιρρωννύει τη γραμματική ερμηνεία. Πράγματι, ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να επιφυλάξει ιδιαίτερη μεταχείριση στις SE που έχουν συσταθεί μέσω μετατροπής, προκειμένου να μη θιγούν τα δικαιώματα ως προς τον ρόλο των εργαζομένων τα οποία χορηγεί η εθνική νομοθεσία και/ή πρακτική στους εργαζομένους της εταιρίας που πρόκειται να μετατραπεί σε SE.

Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η ερμηνεία αυτή της οδηγίας 2001/86 είναι επίσης σύμφωνη με τον σκοπό της. Όπως προκύπτει από την οδηγία αυτή⁶, η επιδιωκόμενη από τον νομοθέτη της Ένωσης διασφάλιση των κεκτημένων δικαιωμάτων ως προς τον ρόλο των εργαζομένων επάγεται όχι μόνον τη διατήρηση των κεκτημένων δικαιωμάτων των εργαζομένων στην εταιρία που πρόκειται να μετατραπεί σε SE, αλλά και την επέκταση των δικαιωμάτων αυτών σε όλους τους εργαζομένους της SE, τούτο δε ακόμη και ελλείψει σχετικής πρόβλεψης στην εθνική νομοθεσία. Επιπλέον, προκειμένου να διασφαλιστεί η ισότητα μεταξύ των συνδικαλιστικών οργανώσεων, το δικαίωμα πρότασης υποψηφίων για τις εκλογές των εκπροσώπων των εργαζομένων σε εποπτικό συμβούλιο, εν προκειμένω, δεν μπορεί να παρέχεται αποκλειστικά και μόνο στις γερμανικές συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Κατά το Δικαστήριο, η ανωτέρω εκτεθείσα ερμηνεία ενισχύεται περαιτέρω από το ιστορικό θεσπίσεως της οδηγίας 2001/86. Πράγματι, όπως προκύπτει από το εν λόγω ιστορικό, το εφαρμοστέο καθεστώς στις SE που δημιουργούνται μέσω μετατροπής αποτελούσε τον ακρογωνιαίο λίθο των διαπραγματεύσεων. Η διαδικασία έκδοσης της οδηγίας αυτής κατέστη δυνατό να συνεχιστεί μόνο με τη θέσπιση διάταξης που κάλυψε ειδικώς την περίπτωση δημιουργίας SE μέσω μετατροπής προκειμένου να αποτραπεί η υποβάθμιση του υφιστάμενου στην προς μετατροπή εταιρία ρόλου των εργαζομένων, διάταξη η οποία περιελήφθη στο άρθρο 4, παράγραφος 4, της οδηγίας 2001/86.

⁶ Ιδίως από την αιτιολογική σκέψη 18 η οποία αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι συνιστά θεμελιώδη αρχή και σαφή στόχο της εν λόγω οδηγίας να διασφαλιστούν τα κεκτημένα δικαιώματα των εργαζομένων όσον αφορά τον ρόλο τους στις αποφάσεις της εταιρίας.

Τέλος, το Δικαστήριο διευκρινίζει ότι το δικαίωμα πρότασης ορισμένου ποσοστού των υποψηφίων για τις εκλογές των εκπροσώπων των εργαζομένων σε εποπτικό συμβούλιο μιας SE δημιουργούμενης μέσω μετατροπής, όπως η SAP, δεν μπορεί να παρέχεται αποκλειστικά και μόνο στις γερμανικές συνδικαλιστικές οργανώσεις, αλλά πρέπει να επεκταθεί σε όλες τις συνδικαλιστικές οργανώσεις που εκπροσωπούνται εντός της SE, των θυγατρικών και των εγκαταστάσεών της, ώστε να διασφαλίζεται η ισότητα μεταξύ των εν λόγω συνδικαλιστικών οργανώσεων όσον αφορά το συγκεκριμένο δικαίωμα.